

Geen reden tot Euro-pessimisme?

Bart Kerremans

Redactielid Samenleving en politiek

In het maandblad *Europees Parlement* van november viel mij een titel op: "Weinig reden voor Euro-pessimisme" stond geblokletterd op de voorpagina. Het is een merkwaardige titel, want volgens het meest recente rapport van de Nationale Bank van België is de economische terugval in de tweede helft van 1995 vooral te wijten aan het niet van de grond komen van de privé-consumptie. De mensen zijn bang, zo luidt het, en leggen liever een centje opzij voor een onzekere toekomst van inkrappende pensioenen, een afgebouwde ziekteverzekering en een dreigende werkloosheid. Merkwaardig ook, omdat in dezelfde week waarin de lezer tot Euro-optimisme werd aangezet de directie van Sabena koelbloedig alle bestaande CAO's opzegde. Het beschermende kleed van ons sociaal overlegmodel werd aan flarden gereten door een crisismanager die deze cynische aanpak afdeed als een "beschavingskwesitie". Goed om weten dat het terug in werking stellen van opgeblazen CAO's in sociale onderhandelingen als een "beschaafde" tegemoetkoming van de werkgevers moet worden beschouwd.

Even merkwaardig is de vaststelling dat er geen redenen tot Euro-pessimisme zijn, omdat de negatieve effecten van de beruchte Maastricht-normen sterk overroepen zouden zijn. Misschien is dat juist, misschien ook niet. Zoals de Interne Markt van '92 vooral - deels ten onrechte - met werkloosheid, saneringen en afdankingen werd geassocieerd, wordt de EMU nu door velen beschouwd als het begin van een geleidelijke terugtrekking van de overheid uit het sociaal-economische leven (dit keer via uitkeringen en collectieve goederen).

Dat is misschien wat overroepen, maar het moet toch gezegd dat vele politici dat beeld in de hand hebben gewerkt, door zich achter de Maastricht-normen te verschuilen wanneer er weer

eens een bezuinigingsronde aankwam. Bovendien is de 3%-norm de hele begrotingsdiscussie gaan beheersen, waardoor de financiële ruimte voor het overheidsoptreden aanzienlijk kleiner is geworden, terwijl de sociale problemen er niet minder zijn op geworden, integendeel. Misschien heeft *De Standaard* gelijk als ze schrijft dat de Maastricht-normen niet de oorzaak van de sociale problemen zijn. Wel tasten ze de capaciteit aan van de overheid om die problemen op te lossen. De bevolking voelt zich dan ook steeds meer in de kou gelaten, net nu er geen week voorbijgaat waarin bedrijven de deuren sluiten of grote groepen werknemers ontslaan als reactie op de 'internationale concurrentie' of 'de Europese markt'.

Men kan zich dan ook de vraag stellen wat de redacteuren van *Europees Parlement* ertoe aanzet om te concluderen dat er weinig reden tot Euro-pessimisme is. Het antwoord moet gevonden worden in de State of the Union, een verklaring van de voorzitter van het Europese Parlement, Hänsch, de voorzitter van de Europese Commissie, Santer, en de fungerende voorzitter van de Europese Raad, Gonzales, die in het Europese Parlement werd afgelegd. Daarin werden de problemen van Europa geschetst en de wenselijke oplossingen daartoe. Europa lijkt de weg te willen inslaan van een actiever sociaal beleid, waarin de belangen van haar burgers centrale aandacht krijgen. De recepten zien er echter weinig anders uit dan de recepten uit het verleden die juist een deel van het huidige pessimisme hebben veroorzaakt. Net zoals voor de Interne Markt hoort men dat ook de EMU voor nieuwe werkgelegenheid zal zorgen. Maar een Europese bevolking die van het ene werkloosheidsrecord in het andere duikelt, is daar moeilijk van te overtuigen. Als er al iets uit de State of the Union zou moeten blijken, dan is het wel dat Europa bijzonder succesvol is gebleken in het afbouwen

van de overheidsinterventie en het vrijmaken van de Europese markt, maar veel minder in het vrijwaren van de werkgelegenheid en het beschermen van de sociale rechten van de werknemers en de zwakkere bevolkingscategorieën. De Europese Unie heeft als het ware aan haar lidstaten een groot deel van de mogelijkheden ontnomen om een actief sociaal beleid te voeren en er tegelijkertijd voor gezorgd dat werkgevers in een toenemende wetteloosheid kunnen opereren. Met de Europese Unie is de Europese economie een beetje meer jungle geworden, en een beetje minder sociaal paradijs. Soms heeft de Unie daar zelf actief toe bijgedragen door de liberalisering van de markt niet te begeleiden met een actief Europees sociaal beleid. Soms is ze zelfs als alibi gebruikt om bedrijven te saneren en het overheids-optreden terug te schroeven.

Natuurlijk ligt de oorzaak daarvan niet bij de Europese Unie als dusdanig, maar bij sommige van haar lidstaten, die de ontwikkeling van een Europees sociaal en milieubeleid in de weg staan. Voor dergelijke landen zijn de 18 miljoen werklozen blijkbaar maar 'bijkomstig'. Waarom

zouden we nu plots moeten geloven dat een actief Europees sociaal, milieu- en fiscaal beleid (zoals ondermeer door de Belgische regering wordt verdedigd) nu plots wél kan. In 1996 zal daar nochtans de mogelijkheid toe geboden worden op een nieuwe Intergouvernementele Conferentie, die het Verdrag van Maastricht zou moeten verbeteren. Maar de rapporten die ter voorbereiding van de conferentie zijn opgesteld (de Westendorp-rapporten) geven aan dat pessimisme meer op zijn plaats is dan optimisme. Een aantal lidstaten van de Unie lijken vooralsnog meer bekommerd om hun nationale soevereiniteit - wat in onze wereld, waarin economie op wereldschaal wordt beoefend, amper nog betekenis heeft - dan om de welvaart en het welzijn van 380 miljoen mensen, waaronder een snel groeiend leger van werklozen en kansarmen. Voor optimisme zie ik dus maar weinig redenen. Euro-pessimisme en bezorgdheid om de toekomst lijken me meer op hun plaats. Het is aan de Europese Unie en haar lidstaten om aan te tonen dat deze stelling verkeerd is.